

INHOUDSOPGAVE

DEEL I PUBLIEKE MOBILITEITSSURVEILLANCE IN THEORIE.....13

HOOFDSTUK 1 PUBLIEKE MOBILITEITSSURVEILLANCE: SAMENSPEL VAN TECHNOLOGIE EN BELEID.....15

- 1 Publieke mobiliteitssurveillance in Nederland15**
 - 1.1 Bekende beleidsvraag, nieuwe technologie.....15
 - 1.2 Veranderingen in de diepte en breedte van overheidsbeleid17
- 2 Probleemstelling.....19**
 - 2.1 Publieke mobiliteitssurveillance: gevaar of weldaad?.....19
 - 2.2 Doelstelling, vraagstelling en centraal concept20
 - 2.3 Deelvragen21
- 3 Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie24**
 - 3.1 Bestuurskundige aanvulling op technisch, juridisch en ethisch onderzoek24
 - 3.2 Verdieping van e-governmentliteratuur en surveillance studies.....25
 - 3.3 Maatschappelijke relevantie28

HOOFDSTUK 2 PUBLIEKE MOBILITEITSSURVEILLANCE IN INFORMATIETECHNOLOGISCHE ZIN.....31

- 1 Inleiding.....31**
- 2 Mobiliteit31**
 - 2.1 Sociale en ruimtelijke mobiliteit31
 - 2.2 Mobiliteit als tweedimensionaal begrip.....32
- 3 Mobiliteitsgegevens: object, plaats en tijd37**
 - 3.1 Inleiding37
 - 3.2 Objectgegevens: wie/wat...?38
 - 3.3 Plaatsgegevens: waar...?39
 - 3.4 Tijdsgegevens: wanneer...?42
- 4 Actoren en gegevensstromen in de totstandkoming
van mobiliteitsinformatie43**
 - 4.1 De gegevensketen voor mobiliteitsinformatie43
 - 4.2 Rollen van overheid en burger in de totstandkoming
van mobiliteitsinformatie46
- 5 Technologieën voor mobiliteitssurveillance.....47**
 - 5.1 Waarnemen en context genereren47
 - 5.2 Plaatsbepalingstechnologieën.....48
 - 5.3 Geografische informatiesystemen55
- 6 Conclusie58**

HOOFDSTUK 3 DE POLITIEK-BESTUURLIJKE ACHTERGROND VAN PUBLIEKE MOBILITEITSSURVEILLANCE61

1	Inleiding.....	61
2	Kaarten, staten en territoriale grenzen.....	62
2.1	De eerste kaarten: wereldvisie en ontdekkingstochten	62
2.2	Cartografie in de 15 ^e en 16 ^e eeuw: beginnend oog voor politiek en grenzen ..	64
2.3	Cartografie in de 17 ^e en 18 ^e eeuw: groeiende staatscontrole en staatsbelangen.....	66
2.4	Cartografie in de 19 ^e , 20 ^e en 21 ^e eeuw: staten maken kaarten en kaarten maken staten	68
3	Regulering van mobiliteit: de opkomst van het paspoort.....	70
3.1	Introductie van het legitieme recht op beweging.....	70
3.2	Statelijke in- en exclusie: kwestie van gemeenschap en territorium	71
4	Staten onder druk: deterritorialisering	73
4.1	ICT versterkt en accelereert deterritorialisering.....	73
4.2	Publieke mobiliteitssurveillance en deterritorialisering	75
5	Conclusie	77

HOOFDSTUK 4 SURVEILLANCE IN DE RELATIE OVERHEID-BURGER: CONTROLE, INTERACTIE EN VOORZORG79

1	Inleiding.....	79
2	Legitimiteit als beoordelingscriterium van surveillance	80
2.1	Wat is legitimiteit?	80
2.2	Legaliteit, normatieve rechtvaardiging en maatschappelijke acceptatie	82
3	De relatie overheid-burger.....	83
3.1	Inleiding	83
3.2	De verhouding machthebber-onderdaan.....	84
3.3	De verhouding dienstverlener-cliënt	85
3.4	De verhouding democratisch instituut-citoyen.....	86
3.5	De relatie overheid-burger en surveillanceperspectieven.....	86
4	Het controleperspectief	88
4.1	Big Brother is watching you.....	88
4.2	Disciplineren in het elektronisch superpanopticon	89
4.3	Assumpties over technologie en legitimiteit	90
4.4	Invulling van de relatie overheid-burger	91
4.5	Mevrouw Smit ervaart surveillance als controle	94
5	Het interactieperspectief	95
5.1	O burgers, deelt en verbindt uw informatie!.....	95
5.2	De logica van social media.....	97
5.3	Assumpties over technologie en legitimiteit	99
5.4	Invulling van de relatie overheid-burger	100
5.5	Mevrouw Smit ervaart surveillance als interactie	102

6	Het voorzorgperspectief	104
6.1	Voorkomen is beter dan genezen	104
6.2	Categorisering van burgers.....	106
6.3	Assumpties over technologie en legitimiteit	108
6.4	Invulling van de relatie overheid-burger	109
6.5	Mevrouw Smit ervaart surveillance als voorzorg.....	111
7	Conclusie: theoretische implicaties van surveillance voor de relatie overheid-burger	112
DEEL II PUBLIEKE MOBILITEITSSURVEILLANCE IN DE PRAKTIJK		115
HOOFDSTUK 5 AANPAK EMPIRISCH ONDERZOEK.....		117
1	Inleiding.....	117
2	Methodologie, onderzoeksbronnen en methoden.....	118
2.1	Methodologie: niet verklaren, maar begrijpen	118
2.2	Onderzoeksbronnen in twee casuonderzoeken	119
2.3	Technieken voor het genereren van onderzoeksgegevens	121
2.4	Positie van de onderzoeker	124
3	Analyse van onderzoeksgegevens	125
HOOFDSTUK 6 AUTOMATISCHE NUMMERPLAATHERKENNING IN DE POLITIIEREGIO NODAALSTAD		129
1	Inleiding.....	129
2	Het Nodaalse ANPR-systeem: technologie en organisatie.....	131
3	ANPR: van verkeershandhaving tot opsporing en nodale oriëntatie.....	135
3.1	ANPR voor verkeershandhaving	135
3.2	ANPR voor opsporing	140
3.3	ANPR voor nodale oriëntatie	149
3.4	Recapitulatie.....	168
4	Analyse: surveillanceperspectieven in het ANPR-beleid van de Politie Nodaalstad.....	172
4.1	Technologie- en legitimiteitsassumpties	172
4.2	Koppeling aan surveillanceperspectieven	174
4.3	Implicaties van het Nodaalse ANPR-beleid voor de relatie overheid-burger	183
5	Conclusie	190

HOOFDSTUK 7	INNOVATIE BIJ DE INWINNING EN VERWERKING VAN VERKEERSGEGEVENS	193
1	Inleiding.....	193
2	NDW en de aanloop naar de aanbesteding NON	194
2.1	De Nationale Databank Wegverkeersgegevens.....	194
2.2	Aanloop naar de aanbesteding NON	198
3	Op zoek naar innovatie	203
3.1	Formuleren van de aanbestedingsvraag.....	203
3.2	Marktconsultatie.....	210
3.3	Publicatie, beoordeling en gunning	211
3.4	Recapitulatie.....	216
4	Analyse: surveillanceperspectieven in het innovatiebeleid van NDW	218
4.1	Technologie- en legitimiteitsassumpties	218
4.2	Koppeling aan surveillanceperspectieven	220
4.3	Implicaties van het innovatiebeleid van NDW voor de relatie overheid-burger	229
5	Conclusie	236
HOOFDSTUK 8	CONCLUSIE: HET RISICO VAN DE MOBIELE BURGER..	239
1	Inleiding.....	239
2	ICT en politiek-bestuurlijke achtergrond van publieke mobiliteitssurveillance	240
2.1	ICT van publieke mobiliteitssurveillance	240
2.2	Politiek-bestuurlijke achtergrond van publieke mobiliteitssurveillance	243
3	Surveillanceperspectieven in theorie en praktijk.....	244
3.1	Surveillanceperspectieven in theorie	244
3.2	Surveillanceperspectieven in de praktijk van publieke mobiliteitssurveillance.....	248
4	Implicaties van publieke mobiliteitssurveillance voor de manier waarop de overheid haar relatie met de burger vormgeeft	252
5	Discussie en reflectie	256
5.1	Het concept publieke mobiliteitssurveillance en de methodologische benadering hiervan	256
5.2	Waarde van surveillanceperspectieven: descriptie en duiding	257
5.3	Publieke mobiliteitssurveillance en de territorialiteit van de overheid.....	259
LITERATUUR		261
INDEX FIGUREN EN TABELLEN		277
BIJLAGE I INTERVIEWGIDS CASUS ANPR-POLITIE		279
BIJLAGE II INTERVIEWGIDS CASUS INNOVATIE-NDW		281
OVER DE AUTEUR.....		283